Jarkko Lahtinen
Maria Salenius

Sivistysvaliokunnan lausuntopyyntö

K 1/2026 vp Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on varmistaa, että lapsen oikeudet ja asema otetaan huomioon lainsäädännössä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Kerran neljässä vuodessa lapsiasiavaltuutettu luovuttaa eduskunnalle kertomuksen hallinnonalaltaan. Kertomuksen tarkoitus on antaa eduskunnalle katsaus lasten asemasta ja heidän oikeuksiensa toteutumisesta ja auttaa eduskuntaa huomioimaan lapsen oikeudet päätöksenteossaan.

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Kiinnitämme huomiota seuraaviin asioihin:

Kuntaliiton näkemyksen mukaan kertomuksessa kuvataan mm. lapsipolitiikkaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä laaja-alaisesti ja perustellusti. Haasteet ovat monien asioiden osalta moninaisia ja vaikeitakin. Asioihin on myös pyritty löytämään eteenpäin vieviä ratkaisuja.

Kuntaliitto muistuttaa, että kunnissa on tehty ja tehdään paljon hyvää työtä ja resurssointia lasten ja nuorten kasvatus- ja koulutuspalveluiden turvaamiseksi sekä hyvinvoinnin edistämiseksi lasten ja nuorten kasvuympäristöissä, josta koosteena oheinen selvitys: Kuntapalveluiden vaikuttavuus? Oppivelvollisuusikäisten hyvinvoinnin ja kuntien panostusten tarkastelua. Kuntien rooli sosiaalisesti kestävän yhteiskunnan rakentajina on merkittävä ja siihen osallistuvat omalta osaltaan kunnan kaikki toimialat.

Kertomus sisältää neljä ehdotusta:

1. Lapsen edun ensisijaisuus on sisällytettävä perustuslain perusoikeussäännöksiin.

2. Lasten ja nuorten päihde- ja mielenterveyspalveluihin on luotava yhtenevät rakenteelliset ratkaisut ja työnjako kansallisella lainsäädännöllä.

3. Suomeen on perustettava lapsipolitiikan arviointineuvosto, määriteltävä lapsipolitiikan seurannan indikaattorit ja luotava niitä varten tietokanta. ‘

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

4. Lastensuojelulain kokonaisuudistus on koottava palasista taitavasti ja viivytyksettä.

Kuntaliitto kommentoi lausunnossaan erityisesti mainitun neljän ehdotuksen pohjalta.

Lapsen edun ensisijaisuus on sisällytettävä perustuslain perusoikeussäännöksiin.

Kuntaliitto pohtii, että perustuslain tasoinen säännösmuutos on asian osalta merkittävä. Se velvoittaisi ottamaan lapsen edun huomioon kaikessa lapsiin suoraan tai välillisesti kohdistuvassa lainsäädännön täytäntöönpanossa. Muistutamme kuitenkin, että jo nyt eri substanssilaeissa asia on omalla pykälällä todettu, kuten varhaiskasvatus- tai perusopetuslaissa. Kuntaliiton näkemyksen perusteella asiaa tulee pohtia ja arvioida muutoksen vaikutuksia laajemmin ennen mahdollista toteuttamista. Näin laajan muutoksen seuranta asettaa myös haasteita ja konkreettiset vaikutukset näkyvät osin vasta pidemmän aikavälin kuluttua.

Lasten ja nuorten päihde- ja mielenterveyspalveluihin on luotava yhtenevät rakenteelliset ratkaisut ja työnjako kansallisella lainsäädännöllä

Nykyinen lainsäädäntö pääosin mahdollistaa jo nykyistä paremmin toimivat palvelut ja rakenteet, mutta eri toimijoiden yhteistyön vahvistamista tarvitaan edelleen. Haasteena on muun muassa tiedonkulku viranomaisten välillä. Lapset ja nuoret kokevat, että heitä siirretään palveluista toiseen eikä tieto siirry mukana, vaan omasta tilanteesta on kerrottava toistuvasti uudelle työntekijälle. Herää myös kysymys kenellä on kokonaiskuva lapsen ja nuoren tilanteesta ja palveluiden kokonaisuudesta. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintatyön kehittäminen tukee myös palveluihin ohjautumista ja oikean palvelun löytymistä. Painopisteen tulisi olla lainsäädännön lisäämisen sijaan toiminnan ja yhteisvastuun kehittäminen.

Suomeen on perustettava lapsipolitiikan arviointineuvosto, määriteltävä lapsipolitiikan seurannan indikaattorit ja luotava niitä varten tietokanta

YK:n lapsen oikeuksien komitea suositti Suomea vahvistamaan tiedonkeruujärjestelmäänsä lapsitiedon indikaattorien osalta ja varmistamaan tehokkaan koordinaation. Kuntaliiton näkemyksen mukaan tulisi ensin pohtia nykyisen kerätyn tiedon parempaa koordinaatiota. Lapsista ja lapsiperheistä kerätään tietoa jo nyt laajasti monien eri toimijoiden toimesta. Kokonaisuutta ei kuitenkaan tarkastella laajemmin. Kuntaliitto pohtii olisiko ratkaisu lapsiasiavaltuutetun esitys lapsiasiavaltuutetun toimiston yhteyteen perustettavan lapsipolitiikan arviointineuvoston osalta tarkoituksenmukainen ja

ratkaisisiko se tämän. Vai onko uhkana tiedon keruun edelleen lisääntyminen mutta kokonaistarkastelu jäisi edelleen vajavaiseksi. Esimerkiksi kunnilta kerätään jo nyt runsaasti tietoa. Tärkeää on määrän sijaan keskittyä tiedon nopeaan analysointiin ja louhintaan. On keskeistä, että kunnilta kerätty tieto on analysoituna mahdollisimman nopeasti ja maksutta kuntien käytössä eikä kuntien kuormaa tiedonkeruiden osalta merkittävästi lisätä.

Toisaalta esityksen mukaisen lapsipolitiikan arviointineuvoston tehtävänä olisi arvioida lapsipolitiikalle asetettujen tavoitteiden tarkoituksenmukaisuutta, niiden saavuttamista ja valittujen keinojen toimivuutta lasten aseman, hyvinvoinnin ja oikeuksien kannalta. Tehtävä olisi laaja ja mahdollisen arviointineuvoston jäseninä tulisi olla myös eri toimijoiden edustus laaja-alaisesti, myös kunnista. Olemassa olevan kerätyn tiedon kokonaistarkasteluun tulisi kiinnittää myös huomiota, kuten Tilastokeskus on kuvannut jo aiemmin vuonna 2022 hyvin perustellussa kirjoituksessaan ”Lapsi-indikaattorit samaan paikkaan”.

Lastensuojelulain kokonaisuudistus on koottava palasista taitavasti ja viivytyksettä

Aina kun merkittävää lainsäädäntöä uudistetaan, on tärkeää tehdä se huolellisesti kokonaisvaikutukset arvioiden. Lainsäädännön tulee olla selkeää lakia soveltaville ammattilaisille ja heille kenen elämäntilanteisiin lakia sovelletaan. Kannatamme sitä, että huomioon on otettava meneillään olevat ohjelmat ja uudistavat lakihankkeet. Koko uudistamisen ajan palvelut on turvattava eikä katkoksia saa syntyä.

Kuntaliitto on ottanut kantaa lastensuojelulain uudistamiseen mm. uuden kuntouttavan suljetun laitospalvelun**,** Koulukotien TUVA-koulutuksen rahoituspohjan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan epäselvyyksien osalta. Lausunto on luettavissa täällä: HE 149/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi. | Kuntaliitto.fi Kuntien ja hyvinvointialueiden toimivan yhteistyö tukee myös lastensuojelupalveluiden vaikuttavuutta.

SUOMEN KUNTALIITTO

Susanna Huovinen
varatoimitusjohtaja

Maria Salenius
hyvinvointiasioiden johtaja

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi